

Czubiel, Lucjan

Wstępny program inwestycyjny szlaku kopernikowskiego w woj. olsztyńskim na lata 1966-1973

Komunikaty Mazursko-Warmińskie nr 4, 685-687

1965

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wszystkim będzie mu towarzyszyć atmosfera naukowa Torunia. Dzięki temu istnieją warunki, aby tutaj powstało światowe centrum badań kopernikańskich.

Prof. dr J. Remer w dalszej wypowiedzi wyraził pogląd, że we Fromborku należy wyeksponować przede wszystkim regionalizm Kopernika, ukazać czym był na Warmii. Muzeum Techniki w Warszawie niewątpliwie pomogłoby w urządzeniu działu astronautycznego. Mówca zaproponował, by obydwą dyskutowane muzea opracowały wspólnie koncepcję swoich ekspozycji.

Prof. dr Bronisław Nadolski wskazał, że Kopernik nie jest samoistnym zjawiskiem Odrodzenia na Pomorzu i dlatego konieczne jest ukazanie go na pełnym tle życia umysłowego tych ziem.

W podsumowaniu dyskusji prof. dr Marian Biskup stwierdził, że spotkanie przedstawicieli środowisk olsztyńskiego i toruńskiego było niezwykle potrzebne dla koordynacji obopólnych zamierzeń. W obydwu środowiskach wstępne przygotowania do jubileuszu kopernikowskiego są już bardzo zaawansowane. To wszystko wymownie świadczy o potrzebie dalszych spotkań tego typu.

LUCJAN CZUBIEL

WSTĘPNY PROGRAM INWESTYCYJNY SZLAKU KOPERNIKOWSKIEGO W WOJ. OLSZTYŃSKIM NA LATA 1966—1973

W wyniku dłuższych rozmów pomiędzy zainteresowanymi czynnikami postanowiono, że szlak kopernikowski w woj. olsztyńskim obejmie miasta: Frombork, Braniewo, Pieniężno, Ornetę, Lidzbark Warmiński, Dobre Miasto i Olsztyn. W odniesieniu do tych miast Sekcja Inwestycyjna Wojewódzkiego Komitetu Kopernikowskiego w Olsztynie przygotowała program prac inwestycyjnych i konserwatorskich. Poza wykorzystaniem i włączeniem do robót budowlanych zabytków architektury, przewidziano prace z zakresu oświaty i kultury. Istniejąca kubatura zabytkowa dzieli się na dwie grupy: obiekty częściowo wykorzystane oraz nie posiadające dotychczas użytkownika. W pierwszym wypadku chodzi o rozszerzenie programu użytkowego, w związku z czym prace będą polegać na adaptacji. W drugim zaś wypadku niezbędne są prace konserwatorskie o charakterze budowlano-adaptacyjnym. Inny rodzaj przedsięwzięć — to inwestycje nowe od podstaw. W poszczególnych miastach sprawy te będą wyglądały różnie.

F r o m b o r k. Mimo wielkich zniszczeń ostatniej wojny, wynoszących 70% zabudowy miejskiej, stare centrum Fromborka zachowało do dziś pierwotny układ urbanistyczny oraz kilka zabytków architektury mieszczańskiej. Znacznie mniej ucierpiał historyczny zespół warowny Wzgórza Katedralnego, ale mimo to wiąże się z nim bardzo istotne problemy konserwatorskie.

W przeddzień wybuchu ostatniej wojny miasteczko liczyło około 3000 mieszkańców, dziś zamieszkuje tu 1400 osób. W 1970 r. przewiduje się 1700 mieszkańców, zaś w 1980 r. 2400. Na miejscu zatrudnionych jest 376 osób, około 100 osób wyjeżdża do pracy poza Frombork. Nadwyżka siły roboczej sięga około 80 osób, w większości kobiet.

Stan zasobów mieszkaniowych wynosi 11 800 m² powierzchni użytkowej, w tym: w stanie dobrym 35%, średnim 52% oraz w stanie złym 13%. Średnia liczba powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca wynosi 8,54 m². Miasto nie posiada wodociągów i kanalizacji, gazownia jest zdemontowana. Nawierzchnia ulic wymaga modernizacji i przebudowy. Istniejące urządzenia komunalne to: 13 studni publicznych oraz 48 punktów świetlnych.

Dotychczasowa działalność inwestycyjna na terenie miasta sprowadziła się do odgruzowania rejonu staromiejskiego, oświetlenia ulic, dokonania remontów kapitalnych w 24 budynkach mieszkalnych, wybudowania pawilonu „Domu Książki” oraz dwóch pawilonów handlowych typu wiejskiego. Adaptowano: zabytkową kamieniczkę na kino i wieżę wodociągową na siedzibę Polskiego Towarzystwa Miłośników Astronomii, kanonię na siedzibę Prezydium MRN i Dom Kultury, dwie kanonie na schronisko turystyczne PTTK, barak na hotel i kawiarnię przedsiębiorstwa turystycznego „Warszawa—Olsztyn”. Na Wzgórzu Katedralnym, w oparciu o uchwałę Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów nr 173/61 z 9 maja 1961 r. w sprawie odbudowy i kierunków rozwoju Fromborka, przeprowadzono rekonstrukcję średniowiecznych fortyfikacji Wzgórza: odcinka muru wschodniego, bramy zachodniej, południowego odcinka muru z basztą półokrągłą, odcinka północnego, baszty wschodniej, wieży Kopernika. W realizacji znajduje się odbudowa starego pałacu biskupiego, z przeznaczeniem na muzeum Mikołaja Kopernika.

Postulaty na lata 1966—1973 przedstawiają się następująco:

Liczbę miejsc pracy należy zwiększyć do blisko 400, przy czym 200 osób znalazłoby zatrudnienie w rozbudowie usług, zaś dla pozostałych konieczna jest budowa nowego zakładu pracy. Dotychczasowy stan zasobów mieszkaniowych oraz przewidywany wzrost ludności wymagają zrealizowania około 12 000 m² powierzchni użytkowej.

Funkcje turystyczno-usługowe Fromborka wymagają następujących inwestycji: budowy hotelu na 80 miejsc wraz z restauracją na 100 miejsc; baru szybkiej obsługi, motelu wraz ze stacją obsługi, plaży, przystani żeglarskiej, zespołu urządzeń sportowych oraz kawiarni; obiektu handlowego — około 300 m² powierzchni użytkowej o charakterze stałym i około 100 m² powierzchni użytkowej o charakterze sezonowym. Wartość wymienionych inwestycji wyniesie w przybliżeniu 15 mln zł.

W zakresie oświaty i kultury niezbędne są: szkoła o 15 izbach (7 mln zł), przedszkole na 120 miejsc (4 mln zł) oraz: kontynuowanie robót adaptacyjnych pałacu biskupiego na muzeum (7 mln zł), adaptacja siedziby dotychczasowego muzeum na miejski dom kultury z biblioteką i kawiarnią, adaptowanie kanonii św. Piotra na cele PTTK i dawnego klasztoru antonitów na pawilon usługowo-handlowy, konserwacja baszty północnej i bramy południowej na terenie Wzgórza Katedralnego.

W zakresie służby zdrowia — apteka o powierzchni 200 m² i żłobek na 55 miejsc. Wartość inwestycji — 6,5 mln zł.

W zakresie komunikacji i łączności — poczta, nowy odcinek drogi (600 mb), przebudowa odcinka ul. Kopernika (700 mb), budowa parkingu (0,25 ha). Wartość inwestycji — 5 mln 350 tys. zł.

Uzbrojenie terenu: kanalizacja — w pierwszym etapie 2400 mb; oczyszczalnia ścieków, kanalizacja deszczowa, melioracja, ujęcie wody i wodociąg — o łącznej wartości 15 mln 200 tys. zł.

Przemysł i rzemiosło usługowe: budowa zakładu produkującego pamiątki w skali krajowej, ze szczególnym uwzględnieniem północnych regionów. Zatrudnienie wyniosłoby początkowo około 200 osób, w perspektywie do 400 osób; budowa piekarni o wydajności 2 ton pieczywa na dobę, masarni o wydajności około 1/2 tony na dobę, rozlewni piwa i wytwórni wód gazowych. Wartość trzech ostatnich inwestycji — 3 mln 300 tys. zł.

W pozostałych miastach szlaku kopernikowskiego program inwestycyjny przedstawia się następująco:

B r a n i e w o. Zaadaptowanie pałacyku fundacji Teodora Andrzeja Potockiego na siedzibę powiatowego domu kultury wraz z biblioteką powiatową;

zakoczenie odbudowy barokowego skrzydła byiego Lyceum Hosianum, z przeznaczeniem na internat i warsztaty zasadniczej szkoły zawodowej; budowa szkoły specjalnej o ośmiu izbach lekcyjnych wraz z internatem na 100 miejsc; trwałe zabezpieczenie murów magistralnych gotyckiego kościoła św. Katarzyny; zagospodarowanie gotyckiej wieży dawnego zamku biskupiego; zabezpieczenie pozostałych fragmentów średniowiecznych fortyfikacji miejskich.

Pieniężno. Adaptacja zamku gotyckiego na cele wypoczynkowo-turystyczne lub kulturalne; odbudowa gotyckiego ratusza o zachowanych murach magistralnych.

Lidzbarski. Częściowa rekonstrukcja gotyckiego zespołu zamkowego, oraz adaptacja na cele muzealne i turystyczne; konserwacja trzech mostów; budowa 2 internatów dla liceum ogólnokształcącego i dla zasadniczej szkoły zawodowej. Należy dodać, iż zamek lidzbarski posiada szczególnie walory ekspozycyjne, płynące z jego specyfiki. I tak np. będzie można wyodrębnić w nim dział polichromii ściennych, które częściowo już zostały odsłonięte spod późniejszych warstw tynku. Miałoby to związek z ekspozycją gotyckich wnętrz pierwszego piętra. Sprawy wystawiennicze objęte są osobnym programem.

Orneta. Pełna adaptacja użytkowa gotyckiego ratusza — jego głównego korpusu na cele administracyjno-kulturalne oraz przybudówek na cele usługowo-handlowe. Ponadto odbudowa szkoły podstawowej o 12 izbach lekcyjnych.

Dobre Miasto. Adaptacja gotyckich zabudowań pokolegiackich na cele muzealne (muzeum archeologiczne); zagospodarowanie baszty z XIV wieku i zabezpieczenie murów miejskich.

Olsztyn. Adaptacja zamku gotyckiego dla potrzeb muzeum; budowa stacji telewizyjnej, biblioteki naukowej, pawilonu wystawowego, amfiteatru, teatru lalek, sali imprez masowych itp. W ramach prac porządkowych przewiduje się m. in. całkowite usunięcie skutków zniszczeń wojennych (rozbiórki), remonty budynków mieszkalnych i gospodarczych, a także: zadrzewienia i zalesienia, oznakowanie dróg i ich remonty, usprawnienie informacji turystycznej o ważniejszych obiektach zabytkowych.

W odniesieniu do wszystkich omawianych miejscowości przewiduje się różne prace o charakterze komunalnym, jak np. ulepszenie i rozbudowę instalacji oświetleniowych, ulepszenie istniejących ulic i budowę nowych, rozbudowę kanalizacji oraz urządzeń z zakresu zieleni miejskiej. Ogromna część ogólnego programu powinna być zrealizowana już w najbliższych latach, choć ze względu na pewien niedobór środków finansowych jest to po części uzależnione od pomocy resortów centralnych, a zwłaszcza Głównego Komitetu Społecznego Funduszu Odbudowy Stolicy. Ten ostatni zadeklarował wstępnie swą pomoc.

Zagospodarowanie szlaku kopernikowskiego, odwiedzanego rokrocznie przez dziesiątki tysięcy turystów krajowych i zagranicznych, przyczyni się waleńnie do spopularyzowania i uczczenia postaci wlekiego Astronoma, a równocześnie pozostawi trwałe wartości materialne na użytek wielu pokoleń.